

Vyrobené hlasy, vyrobená realita: Ruské volby pod lupou Sergeje Špilkina

30. PROSINCE 2025 – Ve světle volání určité části společnosti, ale např. také amerického prezidenta Donalda Trumpa, aby Ukrajina uspořádala volby, je vhodné podívat se na to, jak k volbám přistupuje Rusko.

Tento *backgrounder* nepřináší nové informace, pokud detailně sledujete ruskou politiku. Ale možná vám i tak tato publikace připomene, jak rozsáhlé a jak dlouhodobé je potlačování liberální demokracie v Rusku a jak konkrétně fungují ruské volby.

Jana Galvis

Ekonomka a analytička
Institutu liberálních studií,
zabývá se hospodářskou
politikou, e-commerce
a Latinskou Amerikou.

Institut liberálních studií

Český nezávislý think-tank
založený v červenci 2020,
navazující na tradice českého
liberálního myšlení.

Svoboda jednotlivce, volný trh,
malý stát a mír.

Obsah

Executive Summary.....	2
Úvod	3
1. Tři dekády ruského volebního autoritářství.....	4
Nástup Vladimira Putina: stabilita výměnou za kontrolu.....	4
První etapa: kontrola médií a oslabení opozice (2000–2004).....	4
Druhá etapa: systém řízené demokracie (2004–2012).....	5
Třetí etapa: likvidace konkurence a úplné převzetí kontroly (2012–současnost).....	6
Trend první: Opozice mizí z volebního procesu	7
Trend druhý: Legislativní změny: kdo je zahraniční agent	8
Trend třetí: Volební manipulace jako rutina	8
2. Statistické důkazy manipulace	9
Sergej Špilkin.....	9
Princip Špilkinovy metody: účast a hlas pro režim	10
Čurovova pila: když data vypadají jako zuby pily	11
Vrchol Pamfilovové	12
Digitální otisk doplňování hlasů.....	13
Odhady falešných hlasů podle Špilkina	14
3. Reakce režimu	14
Ústavní změny a institucionální důsledky: jak volby umožnily Putinovi stát se neomezeným vládcem	14
Ekonomické a společenské důsledky volební manipulace	15
Exodus mozků: když nejlepší lidé ztratí motivaci zůstat	16
Když volby přestaly rozhodovat – a co to znamená pro Rusko i svět	16
Závěr.....	18

Executive Summary

Tento *background paper* analyzuje proměnu ruského volebního systému od relativně soutěžního prostředí 90. let k plně konsolidovanému volebnímu autoritářství, v němž volby přestaly plnit funkci mechanismu politické odpovědnosti a staly se nástrojem reprodukce moci. Text kombinuje institucionální a politicko-historický přehled s empirickou analýzou volebních dat, zejména prostřednictvím statistických metod Sergeje Špilkina, které patří k nejcitovanějším nástrojům odhalování volebních manipulací v postsovětském prostoru.

První část paperu mapuje tři fáze vývoje Putinova režimu: (1) období postupného ovládnutí médií a oslabení opozice (2000–2004), (2) konsolidaci „řízené demokracie“ (2004–2012) a (3) fázi úplného uzavření politického systému po protestech v letech 2011–2012. V této poslední etapě dochází k systematickému odstraňování politické konkurence, kriminalizaci opozice, legislativní expanzi pojmu „zahraniční agent“ a technické přestavbě volebního procesu tak, aby byl prakticky neověřitelný.

Druhá část se soustředí na statistické důkazy falšování voleb. Špilkinova metoda, založená na analýze vztahu mezi volební účastí a podporou režimních kandidátů, opakovaně odhaluje nepřirozené vzorce v ruských datech: lineární nárůst podpory režimu s rostoucí účastí, shluky okrsků s extrémními hodnotami a charakteristické anomálie známé jako „Čurovova pila“ a „vrchol Pamfilovové“. Tyto jevy se v konsolidovaných demokraciích nevyskytují a jejich opakování napříč volebními cykly silně indikuje systematické doplňování hlasů. Odhady falešných hlasů dosahují v posledních prezidentských volbách řádově desítek milionů.

Závěrečná analytická rovina propojuje volební manipulace s širšími institucionálními a bezpečnostními důsledky. Zfalšované volby umožnily ústavní změny z roku 2020, které *de facto* odstranily omezení prezidentských mandátů, a vytvořily politické prostředí bez efektivní kontroly moci. To má přímý dopad na charakter ruského státu: posílení kleptokratických struktur, degradaci ekonomické konkurenceschopnosti, masivní odliv lidského kapitálu a rostoucí ochotu režimu k externí agresi. Publikace ukazuje, že volební manipulace v Rusku není izolovaným problémem legitimacy, nýbrž klíčovým strukturálním faktorem formujícím vnitřní i zahraniční chování režimu.

Úvod

Velmi často lze slyšet argument, že Rusko je demokratická země, že Putin je legitimní prezident, kterého si lidé zvolili. I Rusko tento narativ rádo používá, aby demonstrovalo, že u nich nepanuje žádná diktatura a vše se děje z vůle lidu. Rádo to obrací proti jiným demokratickým státům. Člověk kritického myšlení tak nějak tuší, že volby v Rusku jsou falšované, či že s tamní demokracií to není až tak růžové.

Nenechme se zmást. Ano, Ruské volby vypadají na první pohled jako běžná demokratická procedura. Mají tam urny, komise, sčítání hlasů, televizní přenosy. Proto dezinformační scéna nejen v České republice často opakuje narativ: Putin byl zvoleným prezidentem. Má drtivou podporu svých občanů.

Jenže pod touto fasádou se skrývá úplně jiný příběh o tom, že vládce Kremlu už dávno nechce riskovat skutečnou politickou soutěž. Volby v Rusku se staly rituálem, který má jediný úkol a to potvrdit, že Vladimir Putin zůstává neohroženým vládcem země.

To, že v Rusku se manipulují volby není domněnka, je to závěr podložený daty, který je ovšem mnoha tuzemskými prokremelskými politiky stále ignorován. Proto považuji za důležité na to upozornit a přinést fakta.

Nejvýraznější důkazy o manipulaci přinesl fyzik a analytik Sergej Špilkin (viz níže), který vyvinul statistickou metodu pro odhalení falšování, při které vychází z veřejně dostupných dat. A ta ukázala jasný vzorec: ruské volby vykazují opakující se a do očí bijící anomálie, které lze vysvětlit jen rozsáhlým falšováním hlasů.

Problém ovšem není jen falšování hlasů. Každý zmanipulovaný volební cyklus totiž postupně posouval Rusko dál od normálního politického života. Když se podíváme retrospektivou několik voleb zpět, vidíme, že v čase šlo upevnění systému, ve kterém je Putinova moc neodvolatelná a o kompletní proměnu společnosti, včetně likvidace politické konkurence a uzurpování absolutní ekonomické moci.

Vyvrcholením tohoto procesu byla ústavní změna v roce 2020, která Putinovi umožnila kandidovat prakticky bez omezení.¹

---

¹ Russell, Martin. *Constitutional Change in Russia*. EPRS | European Parliamentary Research Service, PE 651.935. Brussels: European Parliament, May 2020.
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/651935/EPRS_BRI\(2020\)651935_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/651935/EPRS_BRI(2020)651935_EN.pdf)

1. Tři dekády ruského volebního autoritářství

Když se v devadesátých letech Rusko rychle měnilo z rozpadajícího se Sovětského svazu na demokratický stát, volby byly skutečné, chaotické, nepředvídatelné a politici o hlasy soutěžili, média se hádala, opozice existovala a výsledek nebyl jistý předem. Právě tato nepředvídatelnost však byla jedním z důvodů, proč se část ruské elity brzy začala poohlížet po stabilnějším, kontrolovanějším uspořádání.

Nástup Vladimira Putina: stabilita výměnou za kontrolu

Když se na přelomu tisíciletí objevil Vladimir Putin, mnozí Rusové v něm viděli lék na chaos, ve kterém se země zmítala. První volby v roce 2000 ještě nebyly tak pevně řízené jako pozdější. Putin měl vysokou popularitu i díky tvrdé rétorice po sérii teroristických útoků na obytné domy v Moskvě, Vojsgodonsku (v Rostovské oblasti) a Bujnasku (v Dagestánu).² I když dodnes panuje mnoho nejasností, zdali to celé přímo nepřipravila Federální služba bezpečnosti (FSB, ruská tajná služba) a tedy zdali se nejednalo o dobře promyšlenou předvolební manipulaci pro jeho popularitu. Ovšem skutečná manipulace voleb, respektive jejich falšování, nebylo tenkrát nutné.

Nicméně už tehdy se začaly objevovat první signály uzurpování moci. Postupně rostla kontrola nad televizemi, tlak na regionální guvernéry a omezování prostoru pro nezávislá média.

První etapa: kontrola médií a oslabení opozice (2000–2004)

V průběhu prvních let Putinovy vlády se odehrál zásadní proces: zemi začala ovládat mediální jednota. Nezávislé televizní stanice postupně mizely z éteru, investigativní novináři byli vytlačováni na okraj či do exilu, a to v tom lepším případě. V tom horším byli zabiti. Pár příkladů: Igor Domnikov – *Novaja gazeta*; v roce 2000 brutálně napaden kladivem v Moskvě, po dvou měsících na následky zranění zemřel. Iskandar Chatloni – Radio Free Europe / Radio Liberty; zavražděn sekerou ve svém bytě v Moskvě (2000). Valerij Ivanov – šéfredaktor *Tol'jattinskoje obozrenije*; zastřelen před svým domem v Toljatti (2002). Jurij Ščekočichin – *Novaja gazeta*, poslanec Dumy; zemřel v roce 2003 po náhlé a podezřelé nemoci s příznaky otravy, vyšetřování utajeno. Aleksej Sidorov – šéfredaktor *Tol'jattinskoje obozrenije*; ubodán

---

² “1999 Russian Apartment Bombings.” *Wikipedia*. 2025.
https://en.wikipedia.org/wiki/1999_Russian_apartment_bombings

nožem v Toljatti (2003). Paul Klebnikov – šéfredaktor *Forbes Russia*; zastřelen v Moskvě po práci na investigacích oligarchů a organizovaného zločinu (2004). A mnozí další.³

Ruský veřejný prostor zaplavila jednostranná státní propaganda.

Opozice ještě existovala, ale byla čím dál slabší. Postupně ztratila přístup do médií, k finančním zdrojům a byla pod neustálým tlakem bezpečnostních služeb. Čelila systematické likvidaci, ale v této době se režim ještě neuchýlil k vraždám. Odchod do exilu byla preferovaná varianta, které Kreml dosáhl vydíráním, šikanou a inscenovanými soudními procesy. V té době do exilu odešel Boris Berezovskij, což byl bývalý insider Kremlu, ovšem po konfliktu s Putinem se z něj stal opoziční aktér. Dále Vladimir Gusinskij, mediální magnát a politicky aktivní kritik Kremlu a Alexandr Litviněnko, který byl bývalý důstojník FSB, ovšem veřejný kritik Putina a ruských tajných služeb.⁴ Zavražděn byl později.⁵

Druhá etapa: systém řízené demokracie (2004–2012)

V této době se v Rusku začal vytvářet specifický model, který politologové později popsali jako řízenou demokracii. Její princip je jednoduchý: volby se konají, ovšem jejich výsledek je předem zajištěn. V této fázi především tím, že režim nepřipustil, aby proti němu vůbec mohl vzniknout silný protivník.

V této éře se objevují tři základní pilíře ruského volebního autoritářství:

1. **Předem vyčištěné hřiště** – nepohodlní kandidáti nedostanou registraci, opozice se štěpí, média ukazují jen „bezpečné“ tváře.
2. **Administrativní zdroje** – státní zaměstnanci jsou tlačeni k účasti a „správné“ volbě, regionální úředníci vědí, že výsledky musí sedět.

---

³ “List of Journalists Killed in Russia.” *Wikipedia*. 2025.
https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_journalists_killed_in_Russia

⁴ “Boris Berezovsky (businessman).” *Wikipedia*. 2025.
[https://en.wikipedia.org/wiki/Boris_Berezovsky_\(businessman\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Boris_Berezovsky_(businessman))

“Vladimir Gusinsky.” *Wikipedia*. 2025.
https://en.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Gusinsky

“Alexander Litvinenko.” *Wikipedia*. 2025. https://en.wikipedia.org/wiki/Alexander_Litvinenko

⁵ “Poisoning of Alexander Litvinenko.” *Wikipedia*. 2025.
https://en.wikipedia.org/wiki/Poisoning_of_Alexander_Litvinenko

3. **Mechanika manipulace** – doplňování hlasů, nátlak na komise a sčítání, neobvykle vysoká účast v kontrolovaných regionech.

Volby v roce 2012, kdy se po medveděvské pauze do Kremlu vrátil Putin,⁶ už byly v mnoha regionech tak přifouknuté, že to vyvolalo masové protesty.

Dnes je často vidět, že Rusové si vše nechají líbit, neprotestují a jen „drží hubu a krok“. Případně jsou již tak mediálně zmasírovaní, že prostě akceptují verzi reality překládanou státem, případně si již osvojili *doublethink*.⁷ Tehdy ovšem protesty byly největší od rozpadu SSSR. Lidé měli pocit, že jim volby byly ukradeny, na sociálních sítích se šířila videa, jak se doplňují hlasy a jejich nespokojenost sílila. Do toho režim na vše reagoval cynicky s tím, že vše proběhlo korektně. Protestovalo téměř celé Rusko, mladí a vzdělaní lidé a Alexej Navalnyj se stal tváří protestů. Ty trvaly řadu měsíců a režim následně začal zastrašovat organizátory a protesty násilně potírat.

Třetí etapa: likvidace konkurence a úplné převzetí kontroly (2012–současnost)

Po protestech v letech 2011–2012 Putinův režim pochopil jednoduchou věc: i falešné volby mohou být nebezpečné, pokud je manipulace příliš viditelná a opozice dokáže mobilizovat nespokojené voliče. Paradoxně to ale nevedlo k uvolnění systému — vedlo to k ještě brutálnějšímu utažení šroubů.

---

⁶ Po skončení svého druhého prezidentského mandátu (2008) nemohl Vladimir Putin znovu kandidovat kvůli ústavnímu omezení na dva po sobě jdoucí mandáty. V letech 2008–2012 proto zastával funkci předsedy vlády, zatímco prezidentem byl Dmitrij Medveděv. Tento mocenský přesun byl výsledkem předem koordinovaného rozhodnutí vládnoucí elity, nikoli otevřené politické soutěže. Prezidentské volby v roce 2012 tak znamenaly návrat Putina do prezidentského úřadu po období tzv. *tandemu*, během něhož zůstal klíčovým aktérem exekutivní moci.

Pro populární, avšak informovaný a zajímavý popis ruské společnosti v době kolem konce Medveděvova prezidentského mandátu viz: Boháč, Vojtěch. *Všechny cesty vedou k válce: příběh Ruska a Ukrajiny očima českého reportéra, 2011–2022*. Brno: CPress, 2022. ISBN 978-80-264-4527-2.

⁷ „Winston spustil ruce podle boků a znovu pomalu naplnil plíce vzduchem. Mysl mu sklouzla do zmotaného světa doublethinku. Vědět, a přitom nevědět, uvědomovat si plnou pravdu, a přitom pronášet pečlivě vykonstruované lži, udržet současně dva názory, které se vzájemně vylučují, vědět, že jsou protikladné, a věřit v oba; používat logiku proti logice, odvrhovat morálnost, a přitom ji vyžadovat, věřit že demokracie je nemožná a že Strana je strážcem demokracie; zapomenout všechno, co je třeba zapomenout, potom to znova z paměti vylovit, když je toho zapotřebí, a zas to promptně zapomenout: a nadevšechno aplikovat týž proces na proces na proces sám. To byla nejzazší finisa: vědomě si přivodit nevědomost, a pak znovu zapomenout na akt hypnózy, který člověk právě provedl. Dokonce i jen porozumět slovu doublethink vyžadovalo podvojněho myšlení použít.“ Orwell, George. 1984. Přeložila Eva Šimečková. Praha: Naše vojsko, 1991. ISBN 80-206-0256-9.

Od roku 2012 do současnosti lze sledovat tři hlavní trendy, které postupně odstranili z politického života téměř každou nezávislou sílu.

Trend první: Opozice mizí z volebního procesu

To, co začalo mediálním tlakem, skončilo kriminalizací opozice. Kreml již neřešil jen to, jak opozici oslabit – začal řešit, jak ji odstranit úplně. Nejvýraznějším symbolem tohoto procesu byl Alexej Navalnyj, člověk, který měl reálný potenciál proměnit frustraci části ruské společnosti v politickou sílu. Byl opakovaně zatýkán, jeho organizace byla zakázána jako „extremistická“, jeho spolupracovníci prchali do exilu.

A pak přišla otrava nervovou látkou novičok v srpnu 2020. Navalnyj přežil jen díky rychlé evakuaci do Německa, ale po návratu do Ruska byl okamžitě zatčen a odsouzen v politickém procesu. V únoru 2024 ve vězení zemřel – oficiální verze mluvila o „náhlé indispozici“, ale nikdo mimo režim takové vysvětlení nebere vážně. Navalného osud se stal jasným signálem: kandidát, který může ohrozit Putinovu moc, nemá dovoleno existovat.

Podobný osud potkal i další kritické hlasy. Boris Němcov, významný ruský opoziční politik a kritik Kremlu, byl 27. února 2015 zastřelen v centru Moskvy při přípravě protiválečné demonstrace; pachatelé byli odsouzeni, ale objednavatel zůstává neznámý.⁸ Nikolaj Gluškov, exilový kritik Putinova režimu a bývalý vedoucí Aeroflotu byl 12. března 2018 nalezen mrtvý ve svém domě v Londýně a britský koroner později konstatoval, že byl udušen třetí osobou.⁹ Ruslan Magomedragimov, aktivista za práva Lezgů¹⁰ a kritik místních poměrů v Dagestánu, byl 24. března 2015 nalezen mrtvý v Kaspiskú za okolností, které jeho stoupenci považují za násilné a podezřelé, i když oficiálně bylo uvedeno, že příčina smrti není jednoznačná.¹¹

Řada dalších opozičních politiků či kritiků režimu byla donucena emigrovat, například politik a spoluzakladatel hnutí *Jiné Rusko* Garry Kasparov, klíčový opoziční politik a spolupracovník

---

⁸ “Assassination of Boris Nemtsov.” *Wikipedia*. 2025. https://en.wikipedia.org/wiki/Assassination_of_Boris_Nemtsov

⁹ “Nikolai Glushkov.” *Wikipedia*. 2025. https://en.wikipedia.org/wiki/Nikolai_Glushkov

¹⁰ *Lezgové* nebo také *Lezginci* je národnost žijící v povodí řeky Samur na hranicích Dagestánu a Ázerbájdžánu. Jejich počet se podle různých odhadů pohybuje od 600 000 do jednoho milionu. Jejich jazyk, lezginština, patří do severovýchodokavkazské rodiny a zapisuje se upravenou cyrilicí. Vyznávají převážně sunnitský islám. “Lezgové,” *Wikipedia*. 2025, <https://cs.wikipedia.org/wiki/Lezgov%C3%A9>

¹¹ “Ruslan Magomedragimov.” *Wikipedia*. 2025, https://en.wikipedia.org/wiki/Ruslan_Magomedragimov

Navalného Leonid Volkov, jeden z nejviditelnějších kritiků Kremlu a zakladatel hnutí Otevřené Rusko Michail Chodorkovskij a mnozí další.

Tíživá volba pro opozici dnes zní: vězení, exil, mlčení, anebo smrt.

Trend druhý: Legislativní změny: kdo je zahraniční agent

Režim nepotřeboval jen zastrašit konkrétní politiky. Potřeboval vytvořit právní nástroj, který umožní postihnout jakoukoli organizaci nebo jednotlivce, kdo by se odvážil kritizovat vládu nebo se účastnit politického života. Tak vznikl zákon o zahraničních agentech. Původně mířil na nevládní organizace financované ze zahraničí, ale postupně se rozrostl v monstrum, které lze použít prakticky na kohokoli. Zahraničním agentem může být nezávislý novinář, politický aktivista, analytik, kulturní instituce, nebo třeba učitel, který sdílí kritický článek.

Stačí jen, aby režim usoudil, že „jedná v zájmu cizí moci“ – což je definice tak povrchní, že se vejde na jakoukoli nepohodlnou osobu. Status agenta znamená prakticky osobní likvidaci. Lidé označení za zahraniční agenty jsou společensky stigmatizováni, téměř vždy jim toto označení ukončí politickou kariéru a rovněž jsou šikanováni úředníky. Pravidelně dostávají pokuty od policie, často jsou legitimováni.

Výsledek zákona o zahraničních agentech? Veřejný prostor se vyčistil tak rychle a dokonale, že to nedokázala zajistit ani stará sovětská cenzura.

Působení v Rusku tak musela ukončit řada mezinárodních organizací, například Člověk v tísni, Amnesty International, Human Rights Watch, či také Rádio Svobodná Evropa.

Putin odstranil kohokoli, kdo by mohl do veřejného prostoru vnést kousek kritického myšlení. Tupé stádo, které nebude pochybovat o tom, co říkají média a nechá se lehce manipulovat je přesně to, co potřebuje ke své existenci.

Trend třetí: Volební manipulace jako rutina

Když opozice zmizela a legislativa umožnila umlčet zbytek kritických hlasů, mohl Kreml volební proces již jen technicky dotáhnout a manipulace s hlasy se staly rutinou:

- elektronické hlasování, které nelze nezávisle ověřit,¹²

---

¹² Organization for Security and Co-operation in Europe, Office for Democratic Institutions and Human Rights (OSCE/ODIHR), *Russian Federation Presidential Election, 4 March 2012: OSCE/ODIHR Election Observation Mission Final Report* (Warsaw: OSCE/ODIHR, 11 May 2012), <https://www.osce.org/sites/default/files/f/documents/2/c/g0461.pdf>

- třídení volby, které prakticky znemožňují dohled,¹³
- vylučování nezávislých pozorovatelů a přesouvání sčítání mimo dohled veřejnosti,¹⁴
- zvaní podvodných pozorovatelů,¹⁵
- uměle navyšovaná účast v kontrolovaných regionech (viz níže).

To vše dohromady vytvořilo prostředí, kde už ani není třeba dávat si tolik práce s maskováním falšování. Volební proces v Rusku se tak během jediného desetiletí změnil z nedokonalé soutěže v plně řízený rituál, v němž je jeden výsledek povolený, a všechny ostatní nemožné.

2. Statistické důkazy manipulace

Když se mluví o zmanipulovaných ruských volbách, nejčastěji zaznívají dojmy, svědectví pozorovatelů nebo úniky z volebních komisí. Ovšem nic z toho nepřináší exaktní důkazy o tom, jak moc je falšování rozšířené a v jaké škále se děje.

Sergej Špilkin

Nenápadný fyzik se postupně stal jednou z nejrespektovanějších autorit v oblasti volebních analýz postsovětských zemí. Jeho metodu převzali zahraniční statistici, novináři i nezávislé organizace. A ruský režim o něm mluví jen tehdy, když ho potřebuje označit za provokatéra nebo nepřítele, protože argumentovat proti jeho metodě je prakticky nemožné.

Princip je jednoduchý, když nejsou volby falšované, výsledky jednotlivých okrsků se chovají přirozeně. V různých obcích a regionech je různá účast i různá podpora kandidátů. Když tyto hodnoty zobrazíte v grafu (*scatter plot*), dostanete mrak bodů, který nevykazuje žádný zřejmý systematický vzorec (je v zásadě chaotický).

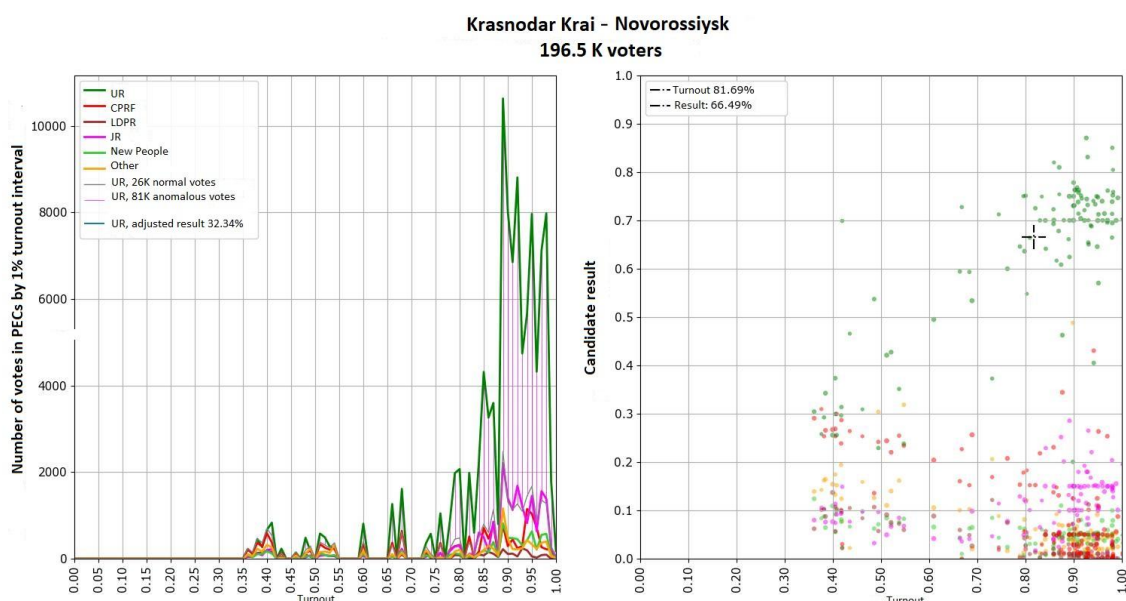
¹³ Russia Announces 3-Day Vote for 2024 Election, *The Moscow Times*, December 8, 2023, <https://www.themoscowtimes.com/2023/12/08/russia-announces-3-day-vote-for-2024-election-a83362>

¹⁴ *Russian Federation Flouts International Commitments Once Again with Decision Not to Invite OSCE Observers to Presidential Election*, press release, OSCE Parliamentary Assembly (OSCE PA), 29 January 2024, <https://www.oscepa.org/en/news-a-media/press-releases/press-2024/russian-federation-flouts-international-commitments-once-again-with-decision-not-to-invite-osce-observers-to-presidential-election>

¹⁵ *Fake International Observers and Experts at Russia's Fraudulent 2024 "Presidential Election"* (report, European Platform for Democratic Elections, July 3, 2024), <https://epde.org/reports/fake-observers-russia-2024-report/>

Jenže v Rusku ale tento mrak vypadá jinak. Špilkin si všiml, že tam, kde by měla být směsice různorodých výsledků, se objevují umělé shluky: okrsky s extrémně vysokou účastí, kde zároveň neobvykle vysoké procento hlasů připadá na Putina nebo režimní stranu.

Takové kombinace jsou v normálních volbách velmi vzácné. V Rusku jich jsou stovky tisíc. Sergej si všiml ještě jedné zvláštnosti. Čím menší město, čím vzdálenější region, tím větší míra podvodu.

Zdroj: Kankia (2021)¹⁶

Růžově šrafování na prvním grafu znázorňuje podíl falešných hlasů.

Princip Špilkinovy metody: účast a hlas pro režim

Základní nástroj je graf, kde na vodorovné ose je volební účast a na svislé ose je podíl hlasů pro Putina / Jednotné Rusko.

V řádné demokracii nevzniká žádná jednoduchá linie. Někde je vysoká účast a nízká podpora, jinde naopak, nic pravidelného, žádný vzorec. Jen přirozený chaos odrážející různé názory lidí.

¹⁶ Kankia, David. "Statistical Analysis of Elections in Kuban." *Russian Election Monitor*, November 2021. <https://www.russian-election-monitor.org/analysis-of-elections-in-kuban-by-shpilkin.html>

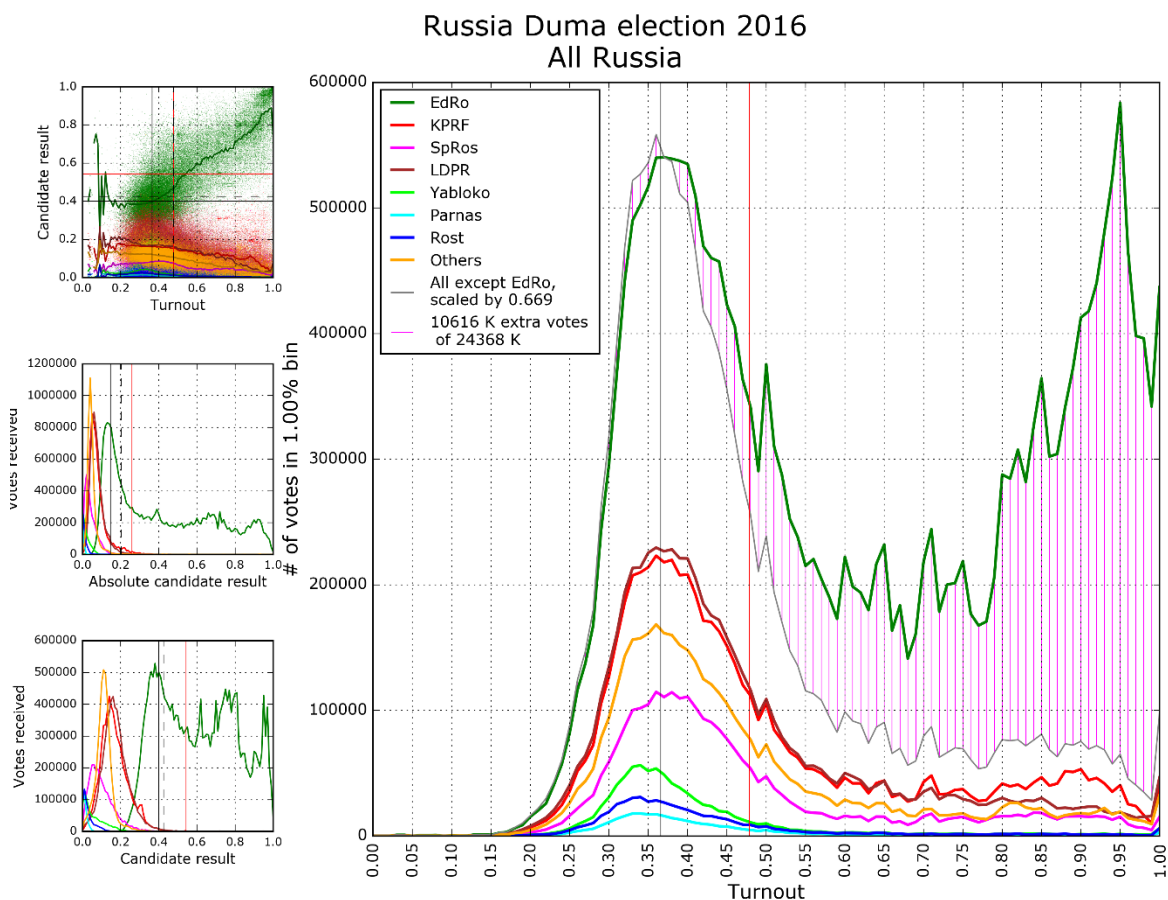
V ruských datech se však opakovaně objevuje podezřelý vzorec: jak roste účast, uměle roste i procento hlasů pro Putina. Jinými slovy: čím více lidí přišlo volit, tím více hlasů dostal Putin či jeho strana Jednotné Rusko.

A právě v této části grafu se objevují dvě proslulé anomálie, které se staly ikonickými ukázkami ruského volebního inženýrství: *Čurovova pila* a *vrchol Pamfilovové*.

Čurovova pila: když data vypadají jako zuby pily

Čurovova pila (pojmenovaná podle dlouholetého šéfa ruské volební komise Vladimira Čurova) je pravidelný pilovitý vzor, který se v českých volbách či v západních demokraciích prakticky neobjevuje.

V řádných volbách se podíly hlasů rozdělují rovnoměrně procenta končí na různých, náhodných hodnotách a už vůbec ne v celých číslech, spíše v jejich desetínách. V ruských datech se ale opakují podezřelá zaokrouhlení, procenta vždy v násobcích pěti. Na grafu to vypadá jako zuby pily, jelikož je v datech příliš mnoho hodnot jako 70 %, 75 %, 80 %, 85 %...

Zdroj: Podmoskovnik (2016)¹⁷

Rusko prostě neumí ani pořádně falšovat a lhát. Vysvětlení pro Čurovovu pilu je jednoduché. Rovných 75 % pro Putina vypadá lépe, než volební výsledek například 68,13 %. A tak jednotlivé volební komise dostali čísla, které mají doručit. Soudruzi se zamysleli nad tím, že Putin ani jednotné Rusko nemohou mít všude 100 %, i 95 % by vypadalo příliš podezřele. Proto udělali škálu v násobcích pěti a tu jedna komise měla doručit výsledek 75 %, další 80 % a jiná 85 %. Jenže nepředpokládali, že někoho napadne dávat tisíce volebních okrsků do grafu. Příp. předpokládali, ale je jim to jedno.

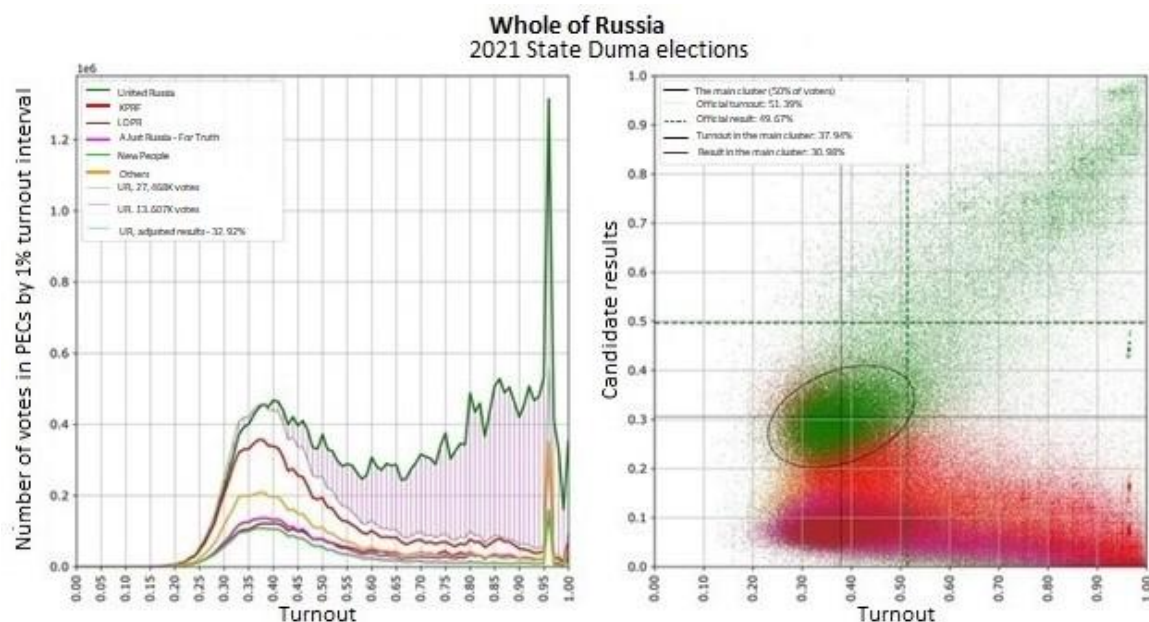
Vrchol Pamfilovové

Když v roce 2016 převzala vedení ruské Ústřední volební komise Ella Pamfilovová, Kreml se snažil působit dojmem, že volební proces bude „transparentnější“ a „civilnější“. Realita ale brzy ukázala něco jiného. Právě v období Pamfilovové se v datech začala objevovat nová, nápadná a velmi nepřírozená statistická anomálie, která nakonec získala její jméno: *Pamfilova peak*, česky tedy *vrchol Pamfilovové*. Jedná se o prudký, úzký a výrazně vyčnívající vrchol v grafu závislosti mezi volební účastí a procentem hlasů pro Putina nebo Jednotné Rusko.

V grafech ruských voleb se najednou objevil shluk okrsků, kde účast stoupá k 90–100 %, a zároveň podpora Putina dosahuje téměř absolutních hodnot. Ten zelený výběžek v grafu na 95 % označuje literatura jako vrchol Pamfilovové.

---

¹⁷ Podmoskovnik, “Обновленное распределение голосов по явке и скорректированные результаты,” *LiveJournal* (blog post), September 19, 2016, <https://podmoskovnik.livejournal.com/175574.html>

Zdroj: Shpilkin (2021)¹⁸

Digitální otisk doplňování hlasů

Když se do grafů promítne velmi vysoká účast a zároveň velmi vysoká podpora pro režim, vzniká charakteristický ocásek, tedy výběžek dat, který lze vidět na grafech výše. A ten v řádných volbách neexistuje.

Špilkin následně udělal jednoduchou věc. Našel přirozenou část dat, která odpovídá okrskům bez známek manipulace a následně dopočítal, jak by vypadalo celé rozložení, kdyby nebylo falšované. A to odečetl od zmanipulovaných výsledků. A právě tento rozdíl je počet falšovaných hlasů.

Při každých volbách v posledních dvou dekadách našel Špilkin podobný vzorec. Část hlasů zřejmě byla reálná, ale k nim byla doplňována obrovská umělá masa dalších hlasů, která zvedla účast i procenta.

Například u prezidentských voleb 2018 odhadl, že téměř polovina Putinova oficiálního výsledku může být důsledkem manipulace. V roce 2024 byl trend ještě markantnější.

¹⁸ Shpilkin, Sergei. "2021 State Duma Elections: First Statistical Estimates." *Russian Election Monitor*, September 2021. <https://www.russian-election-monitor.org/the-state-duma-elections-first-statistical-estimations.html>

Odhady falešných hlasů podle Špilkina

<i>Volby/rok/typ</i>	<i>Oficiální / hlášený výsledek</i>	<i>Špilkinův odhadovaný počet „podvodných“ hlasů</i>
<i>Parlamentní volby 2011 (Státní duma)</i>	Jednotné Rusko – cca 50 % + účast kolem 49–52 %	Podle Špilkina by skutečná podpora mohla být jen ~31–33 %, tedy možná řádově desítky milionů hlasů přidaných.
<i>Prezidentské volby 2018</i>	Oficiální výsledek: vítěz získal 77,5 % hlasů, účast 67,5 %	Špilkin ve svém modelu uvedl odhad, že pro vítěze mohlo být přidáno cca 10 milionů falešných hlasů.
<i>Prezidentské volby 2024</i>	Ruské úřady uvádějí rekordních 87 % pro vítěze, vysokou účast.	Podle analýzy (na datech z ~97 % volebních okresů) je podle Špilkinovy metody odhadováno minimálně 22 milionů falešných hlasů. Konzervativní verze analýzy dokonce zmiňuje i 31,6 milionu potenciálně podvodných hlasů.

3. Reakce režimu

Kreml se Špilkinovi nikdy nepokusil oponovat argumenty. Místo toho jej označil za podvratnou osobu, ignoroval jeho závěry, nebo bagatelizoval statistické analýzy jako západní propagandu. Zároveň však přijímal kroky, které dokazují, že jeho práce trefila citlivé místo, například přesunul klíčové části voleb do elektronického hlasování, které nelze ověřit pomocí stejné metody.

Ústavní změny a institucionální důsledky: jak volby umožnily Putinovi stát se neomezeným vládcem

Zmanipulované volby nejsou samoúčelné. Jsou nástrojem, který Kreml používá k tomu, aby mohl měnit základní pravidla systému – a přitom působit, že vše probíhá podle „vůle lidu“. Největší dopad měla ústavní reforma v roce 2020. Tato reforma „vynulovala“ Putinovy předchozí mandáty a ten si otevřel možnost vládnout až do svých 83 let. Mimochodem, Putin by volby v roce 2018 vyhrál i bez umělého navýšení hlasů, ovšem kdyby neměl falešné hlasy, neměl by potřebnou podporu pro vynulování dřívějších mandátů.

I díky těmto falešným hlasům změnil ústavu, posílil prezidentské pravomoci, oslabil parlament a soudy, zvýšil loajalitu regionálních správ, a umožnil snáze prosazovat represivní zákony.

Když se vládnoucí elita nemusí obávat změny vlády, vzniká prostředí plné korupce, neefektivních investic, silové ekonomiky a rozkrádání veřejných prostředků, kde o majetku rozhoduje stát. Ruská ekonomika se tak postupně mění v systém, který slouží k udržení loajality elit, a ne k růstu životní úrovně země.

Neexistence demokratické kontroly dále umožnila válku v Sýrii, anexi Krymu, válku proti Ukrajině, militarizaci společnosti a návrat studenoválečného stylu propagandy.

Ekonomické a společenské důsledky volební manipulace

Zmanipulované volby nevytvářejí jen falešná čísla. Vytvářejí falešnou realitu, ve které žije moc, zatímco skuteční lidé žijí v jiné. A mezi těmito dvěma světy roste propast. Rusko se tak postupně proměnilo v systém, kde vrcholní politici nevládnou díky důvěře, ale díky administrativě a strachu. A to má dalekosáhlé politické, ekonomické a společenské dopady.

Když režim nepotřebuje voliče, nepotřebuje řešit jejich problémy. V normální demokracii je volič něco jako zákazník a pokud je nespokojený, politik to pozná. V Rusku tenhle mechanismus zmizel. Nespokojenost není vidět, protože volby ukazují jen to, co režim chce. A pokud jsou voliči přeci jen nespokojení, režim použije lži, manipulace, a třeba také zastrašování tím, že Ukrajina Rusko chtěla napadnout, a proto se musí bránit.

Proto může roky narůstat bída regionů, dojít k rozpadu infrastruktury, kolapsu zdravotnictví a školství, a masivní sociální nerovnosti. Volební výsledky to nikdy neohrozí, ty se přece opraví. A lidé se opět mediálně zmanipulují, případně umlčí, pokud by se jim něco nelíbilo. Vždyť Rusů je *mnoho*.

Zmanipulované volby vytvářejí zvláštní typ ekonomiky, kdy trh je pod kontrolou moci, a ne pravidel. Elity bohatnou ne proto, že by byly inovativní nebo produktivní, ale protože jsou loajální. Kdo má přístup ke státnímu rozpočtu, ropným a plynovým zdrojům, velkým zakázkám, nebo k prezidentově důvěře, ten vyhrává.

Jenže to je právě ten problém. Tato kleptokratická¹⁹ ekonomika neobstojí v zahraniční konkurenci, bude nadále zaostávat i když bude v plném režimu válečné ekonomiky. Jednoho

---

¹⁹ *Kleptokracie* (ze starořeckého κλέπτειν (*kleptein*) = krást a obecné koncovky označující formu vlády -kracie κρατία (*kratía*) = vláda, tedy něco jako „zlodějovláda“, vláda zlodějů) je zřízení, ve kterém hraje klíčovou roli osobní obohacování držitelů moci. Veřejné prostředky jsou vyváděny na osobní účty mocných a jejich klientely. Vzniká tak vrchní vrstva („věrchuška“) mocných a bohatých, kteří defraudované bohatství používají k vlastnímu obohacení, eventuálně k udržení moci (získání přátel a spojenců). „Kleptokracie.“ *Wikipedia*. 2025. <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kleptokracie>

dne dojde do bodu, kdy i přes své enormní nerostné bohatství nebude co rozkrást, či jak to vytěžit, či jak se k tomu dostat.

Exodus mozků: když nejlepší lidé ztratí motivaci zůstat

Není náhoda, že po roce 2022 odešly z Ruska statisíce lidí s vysokým vzděláním.²⁰ Proč? Protože v systému, kde volby nic neznamenaají, nic neznamenaá ani jejich práce. Vědec, podnikatel, programátor, novinář, ti všichni vědí, že o budoucnosti nerozhodují oni, ale Kreml. Že stačí jeden zákon, jeden telefonát, jedno rozhodnutí a jejich životní dráha se zhroutí. Protože v zemi bez politické soutěže není ani skutečná ekonomická soutěž.

Manipulované volby umožňují ještě jednu věc: stát se může tvářit jako jednotný, i když je reálně je rozdělený. To je výhodné, pokud chce režim živit atmosféru ohrožení a ospravedlňovat militarizaci. Výsledkem jsou vysoké výdaje na armádu, militarizace škol, médií i kultury, výroba neustálého pocitu, že země je obklíčena nepřáteli. Když volby fungují jako štít, může vláda vysílat vojáky do zahraničí bez obav, že ji to bude politicky stát funkci.

Největším důsledkem zmanipulovaných voleb není to, že u moci zůstává jeden člověk, ale to, že celý stát včetně občanů si zvyká žít ve lži, v orwellovském *doublethinku*. Společnost se učí žít v permanentním rozporu mezi tím, co vidí, a tím, co musí navenek říkat. To je systémová nemoc, která podkopává schopnost země řešit problémy, rozvíjet se, inovovat a plánovat budoucnost.

Dnešní Rusko, země zaslíbená mnoha českým vlastencům, je politicky uzavřená, ekonomicky vyčerpaná, společensky rozdělená a zmanipulovaná a mezinárodně izolovaná. A infantilně „krásná“ volební čísla 80, 85, 90 procent jsou jen dekorací kolem systému, který sám sebe přesvědčil, že nemusí poslouchat nikoho, protože si svůj souhlas dokáže vyrobit.

Když volby přestaly rozhodovat – a co to znamená pro Rusko i svět

Dvacet let postupné eroze politické soutěže, umlčování opozice, kriminalizace kritiků, manipulací vytvořilo systém, v němž volby přestaly být prostředkem změny. Staly se nástrojem udržení moci. Práce Sergeje Špilkina dala světu jeden z nejsilnějších důkazů, že ruské volby jsou předem naprogramované. Jeho analýzy ukazují, že miliony hlasů byly doplněny administrativně. A když se volby stanou výrobou, změní se i celý stát, který se o ně opírá.

---

²⁰ “Russian emigration during the Russo-Ukrainian war (2022–present),” *Wikipedia*. 2025, https://en.wikipedia.org/wiki/Russian_emigration_during_the_Russo-Ukrainian_war_%282022%E2%80%93present%29

Zmanipulované volby umožnily změny ústavy, které fakticky prodloužily Putinovu vládu do poloviny století, politickou čistku, jež zlikvidovala konkurenci včetně nejsilnějšího opozičního lídra Alexeje Navalného, vytvoření systému, kde loajalita má větší cenu než schopnosti, militarizaci společnosti a posun Ruska na trajektorii permanentního konfliktu.

Rusko tak dnes žije v realitě, kterou si samo vyrobilo, v realitě jednoty, která neexistuje; rekordní podpory, která nikdy nebyla naměřena; a stability, která stojí na strachu, cenzuře a represích. Volby, které měly být hlasem lidí, se změnily v mechanismus, který lidem bere hlas. A to je možná nejdůležitější poučení, protože když ztratíme volby, neztratíme jen proceduru. Ztratíme budoucnost.

Jeden vzkaz pro milovníky Ruska: žádný systém založený na fikci není dlouhodobě stabilní. Realita si vždy najde cestu zpátky. A až se tak stane, bude se Rusko muset znovu naučit to, co v demokracii není samozřejmé, že moc je jen od lidí propůjčená, nikoliv trvale odevzdána.

Závěr

Analýza ruských voleb prostřednictvím institucionálního vývoje a statistických důkazů vede k jednoznačnému závěru: volby v současném Rusku nelze považovat za nástroj vyjádření vůle občanů, nýbrž za mechanismus politické výroby legitimacy. Nejde o jednotlivé excesy či regionální selhání, nýbrž o systematický, dlouhodobě udržovaný model, který je integrální součástí autoritářské stability Putinova režimu.

Práce Sergeje Špilkina má v tomto kontextu zásadní význam. Ukazuje, že rozsah volebních manipulací je nejen empiricky prokazatelný, ale také kvantifikovatelný. To zásadně oslabuje argumenty o „specifické ruské demokracii“ či o autentické masové podpoře režimu. Z bezpečnostního hlediska je podstatné, že režim, který není limitován skutečnou politickou soutěží, ztrácí vnitřní korektivy a je náchylnější k riskantnímu chování – jak uvnitř státu, tak navenek.

Zmanipulované volby vytvořily institucionální předpoklady pro koncentraci moci, likvidaci opozice, militarizaci společnosti a legitimizaci agresivní zahraniční politiky. Ústavní změny z roku 2020, válka na Ukrajině či systematické potlačování občanské společnosti nejsou odchylkami od normálu, ale logickými důsledky systému, v němž politická odpovědnost přestala existovat.

Pro akademickou i politicko-analytickou debatu mimo Rusko z toho plyne důležité poučení: stabilitu autoritářských režimů nelze hodnotit pouze podle formálních procedur či oficiálních volebních výsledků. Režimy založené na vyrobené realitě mohou krátkodobě působit pevně, avšak dlouhodobě kumulují strukturální slabiny – ekonomické, institucionální i společenské. Ruský případ ukazuje, že eroze voleb není jen ztrátou demokratické procedury, nýbrž také zásadním bezpečnostním rizikem s mezinárodními důsledky.